

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W KRAKOWIE

LKR.410.010.02.2023

Pan
Piotr Ryba
Burmistrz Krynicy-Zdroju
ul. Kraszewskiego 1
33-380 Krynica-Zdrój

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/063 – Rozpoznanie i zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt w przyrodzie

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Krynicy-Zdroju ul. Kraszewskiego 7, 33-380 Krynica-Zdrój (dalej: <i>Urząd</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Ryba, Burmistrz Krynicy-Zdroju od 8 listopada 2018 r. (dalej: <i>Burmistrz</i>) (akta kontroli str. 3-4)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt 2. Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt
Okres objęty kontrolą	Lata 2020–2024 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla przedmiotu kontroli
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Rafał Rossowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/48/2024 z 29 kwietnia 2024 r. oraz nr LKR/101/024 z 13 sierpnia 2024 r. (akta kontroli str. 1-2, 515-516)

---

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie realizację przez Gminę zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych.

W latach 2020–2024³ zadania z zakresu rozpoznania oraz zwalczania inwazyjnych gatunków obcych⁴ roślin i zwierząt realizowali pracownicy Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska⁵, którzy mieli odpowiednie kwalifikacje i wykształcenie. Zadań tych jednakże nie uwzględniono w Regulaminie organizacyjnym Urzędu, a także w zakresach czynności pracowników do czasu przeprowadzenia kontroli NIK.

W okresie objętym kontrolą Gmina nie prowadziła adekwatnych do skali problemu działań dotyczących rozpoznania IGO. Działania takie podjęto dopiero 15 czerwca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK. Do tego czasu Gmina miała jedynie informacje o stwierdzonych stanowiskach IGO wynikające z przeprowadzonego w 2014 r. rozpoznania własnego oraz jednego zgłoszenia, które wpłynęło do Urzędu w lutym 2024 r. Niemniej jednak wyniki ekspertyzy sporządzonej na potrzeby niniejszej kontroli przez Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk⁶ wskazują, że *stan rozpoznania występowania barszczy w Gminie należy uznać za niewystarczający, podobnie jak stan rozpoznania rdestowców i niecierpka gruczołowatego*. W trakcie przeprowadzonych przez IOP PAN wizji terenowych (obejmujących obszar 9% całkowitej powierzchni gminy) stwierdzono występowanie 54 nowych stanowisk IGO (41 stanowisk rdestowców, 12 stanowisk barszczu Mantegazziego, jedno stanowisko niecierpka gruczołowatego). Brak aktywnych działań Gminy w zakresie rozpoznawania IGO nie zapewniał właściwej realizacji działań przewidzianych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Krynica-Zdrój na lata 2019–2025⁷. W programie tym przewidziano wśród kierunków interwencji zagadnienia związane z zapobieganiem ekspansji gatunków obcych, w szczególności inwazyjnych. W ekspertyzie IOP PAN wskazano również, że rozpoznanie występowania IGO na terenie Gminy ma dla realizacji tych zadań kluczowe znaczenie.

Pomimo corocznej realizacji działań zaradczych po wejściu w życie ustawy z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych⁸, Burmistrz nie przekazał informacji o stanowiskach IGO, o których wiedzę Urząd miał od 2014 r., celem wpisania ich do rejestru IGO, do czego było zobowiązany art. 16 ust. 1 ustawy o IGO. Nie sprzyjało to efektywnemu wykorzystaniu tego rejestru, pozbawiając go waloru aktualności i wiarygodności. Działania takie podjęto dopiero w trakcie kontroli NIK.

Co prawda Gmina deklarowała, że w okresie objętym kontrolą prowadzone były działania zaradcze mające na celu usunięcie IGO roślin, jednak działań tych nie udokumentowano w żaden sposób. Ponadto Gmina nie składała do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie⁹ raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych, o których mowa w art. 21 ust. 14 ustawy o IGO.

W Urzędzie nie ustalano podmiotów władających nieruchomościami, na których stwierdzono występowanie IGO, co było niezgodne z art. 16 ust. 7 ustawy o IGO. W konsekwencji nie informowano tych podmiotów o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych. Z tego powodu Urząd, zgodnie ze złożonymi wyjaśnieniami,

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Do 31 lipca 2024 r.

⁴ Dalej: IGO.

⁵ Dalej: WGKiOŚ.

⁶ Dalej: IOP PAN.

⁷ Dalej: POŚ.

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 1589, ze zm., dalej: *ustawa o IGO*.

⁹ Dalej: RDOŚ.

finansował te zadania ze środków własnych, również na działkach będących we władaniu innych podmiotów niż Gmina.

W Urzędzie nie podejmowano działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących rozpoznania stanowisk IGO i ich zwalczania, co stanowiło naruszenie art. 3 pkt 5 oraz art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody¹⁰. Gmina, nie prowadząc działań informacyjnych i edukacyjnych, pozbawiła się jednego z podstawowych źródeł wiedzy o IGO oraz utrudniła dokonywanie zgłoszeń, o których mowa w art. 15 ustawy o IGO. Pierwsze działania w tym zakresie podjęto dopiero w trakcie kontroli NIK. Biorąc pod uwagę turystyczny charakter Gminy, zakres oddziaływania akcji informacyjno-edukacyjnych mógłby zostać zwielokrotniony.

Gmina pomimo dysponowania informacjami wskazującymi na występowanie na jej obszarze IGO zwierząt, dopiero w trakcie kontroli NIK, podjęła działania w celu zawarcia porozumień, o których mowa w art. 22 ust. 3 ustawy o IGO.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

Opis stanu faktycznego

1.1. W obowiązujących w okresie objętym kontrolą regulaminach organizacyjnych Urzędu¹² nie przypisano zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO roślin i zwierząt żadnej komórce organizacyjnej. W dokumentach tych ujęto jedynie ogólne zapisy dotyczące m.in. prowadzenia działań edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska i ekologii, przygotowywanie i realizowanie POŚ, prowadzenie spraw związanych z miejskimi terenami zielonymi; leśnictwo, gospodarka łowiecka oraz ochrona przyrody, które przypisano do właściwości Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska. Zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO roślin i zwierząt nie uwzględniono również w zakresach czynności pracowników je realizujących (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).
(akta kontroli str. 5-65)

Zadania związane z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO realizowało siedmiu pracowników Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska (inspektor ds. zieleni komunalnej oraz sześciu pracowników gospodarczych).
(akta kontroli str. 67-86, 140, 405-414)

1.2. Spośród siedmiu pracowników WGKiOŚ wykonujących działania dotyczące IGO roślin, jeden (inspektor ds. zieleni komunalnej) miał wyższe wykształcenie (kierunek leśnictwo), a pozostali (pracownicy gospodarczy) nie mieli wykształcenia związanego z ochroną roślin. Ponadto dwie osoby (pracownicy gospodarczy) ukończyły szkolenie dotyczące stosowania środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu naziemnego.
(akta kontroli str. 67)

¹⁰ Dz. U. z 2004 r., nr 92, poz. 880, ze zm.

¹¹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Wprowadzony Zarządzeniem Nr 229.2019 Burmistrza Krynicy-Zdroju z dnia 30 września 2019 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Krynicy-Zdroju, Zarządzeniem nr 575.2020 Burmistrza Krynicy-Zdroju z dnia 31 grudnia 2020 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Krynicy-Zdroju, Zarządzeniem nr 690.2021 Burmistrza Krynicy-Zdroju z dnia 1 czerwca 2021 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Krynicy-Zdroju, Zarządzeniem nr 858.2021 Burmistrza Krynicy-Zdroju z dnia 31 grudnia 2021 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Krynicy-Zdroju i Zarządzeniem nr 1419.2024 Burmistrza Krynicy-Zdroju z dnia 25 stycznia 2024 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Krynicy-Zdroju.

W okresie od 2020 r. do 2024 r. (I półrocze) w Urzędzie zorganizowano łącznie 195 szkoleń, a Gmina z tego tytułu wydatkowała 89,7 tys. zł¹³. Żadne ze szkoleń nie dotyczyło rozpoznawania i zwalczania IGO.

(akta kontroli str. 354, 417-418)

Burmistrz wyjaśnił, że w samym Urzędzie nie prowadzono kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje. W 2021 r. dwóch pracowników grupy komunalnej, zostało skierowanych na kurs ze stosowania środków ochrony roślin, a szkolenia dla pracowników zajmujących się zwalczaniem IGO, były przeprowadzane w terenie podczas prowadzenia zabiegów, przez inspektora ds. zieleni komunalnej. Ponadto Burmistrz wskazał, że inspektor ds. zieleni komunalnej jest pracownikiem zatrudnionym na tym stanowisku od 2007 r. Jego doświadczenie, znajomość topografii gminy pod kątem lokalizacji i występowania IGO roślin oraz niezmiennosc sposobu zwalczania gatunków obcych, nie uzasadniała potrzeby jego uczestnictwa w dodatkowych szkoleniach.

(akta kontroli str. 115-117, 140, 142)

1.3. W okresie objętym kontrolą (do 28 maja 2024 r.) w Urzędzie nie prowadzono kontroli i audytów, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, dotyczących rozpoznania i zwalczania roślin i zwierząt IGO.

(akta kontroli str. 128-138)

1.4. W latach 2020–2024 (do 15 maja 2024 r.) do Urzędu wpłynęły łącznie 23 skargi, tj. w 2020 r. – 10 skarg, w 2021 r. – siedem skarg, w 2022 r. – trzy skargi, w 2023 r. – dwie skargi i do 15 maja 2024 r. – jedna skarga. Żadna ze złożonych skarg nie dotyczyła zagadnień związanych z rozpoznawaniem i zwalczaniem IGO roślin i zwierząt w przyrodzie.

(akta kontroli str. 66)

1.5. W Urzędzie nie opracowano i nie wdrożono do stosowania formalnej procedury dotyczącej wykrywania i zwalczania IGO roślin i zwierząt.

(akta kontroli str. 88-89, 91)

Dyrektor WGKiOŚ wyjaśnił, że w sytuacjach, gdy zgłoszenia były anonimowe lub trudne do zweryfikowania, koncentrowano się na sprawdzeniu zgłoszonego problemu oraz zapewnieniu działań zaradczych, bez względu czy zgłoszenie dotyczyło występowania stanowisk barszczu Sosnowskiego czy rdestowca japońskiego. Postępowanie było takie samo tzn. pracownicy gospodarczy pod nadzorem inspektora ds. zieleni, dokonywali rozpoznania zgłoszenia we wskazanym miejscu. Następnie likwidowano stanowiska IGO roślin, poprzez wykoszenie, wycięcie w szyi korzeniowej, a w przypadku barszczu Sosnowskiego dodatkowo (jeśli miejsce występowania rośliny na to pozwalało) stosowano również oprysk środkami chemicznymi. Jak dodał, w późniejszym okresie miejsca te były monitorowane. Dzięki temu, z perspektywy kilkunastu lat, można zauważyć znaczące ograniczenie populacji barszczu Sosnowskiego, natomiast w przypadku zwalczania rdestowca występującego na terenie gminy działania te nie przyniosły oczekiwanego efektu i wydawały się ekonomicznie nieuzasadnione.

(akta kontroli str. 87-96, 118-120, 139, 352-353, 501-504)

Zdaniem NIK, pomimo braku ustawowego obowiązku, opracowanie i wdrożenie przez Urząd procedury dotyczącej przyjmowania zgłoszeń, wykrywania i zwalczania IGO roślin i zwierząt, stanowiłoby działanie pożądane. W procedurze takiej można określić dokładny sposób postępowania, w szczególności w zakresie wpływających do Urzędu

¹³ W latach 2020–2023 zaplanowano 142,3 tys. zł a wydatkowano 76,2 tys. zł.

Stwierdzone
nieprawidłowości

nieformalnych zgłoszeń IGO, w tym sposobu ich weryfikacji w terenie i dokumentowania przez pracowników Urzędu.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W regulaminach organizacyjnych Urzędu obowiązujących w okresie objętym kontrolą nie przypisano zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO roślin i zwierząt do właściwości żadnego z wydziałów lub innych komórek organizacyjnych. Zadań tych, do 22 lipca 2024 r., nie uwzględniono również w zakresach czynności pracowników je realizujących. Powyższe stanowiło działanie nierzetelne.

(akta kontroli str. 5-65)

Burmistrz wyjaśnił, że Regulamin organizacyjny Urzędu określa zadania poszczególnych wydziałów i dlatego WGKiOŚ przydzielono zadania związane zarówno z ochroną środowiska, jak i dbałości o zieleń miejską. WGKiOŚ realizuje zapisy zawarte w programie ochrony środowiska dla Gminy Krynica-Zdrój m.in. dotyczące zwalczania stanowisk IGO.

(akta kontroli str. 115-117)

Od 23 lipca 2024 r. w zakresach czynności pięciu osób¹⁴ uzupełniono zapisy dotyczące wykonywania czynności działań zaradczych w stosunku do gatunków IGO polegających na monitorowaniu zinwentaryzowanych miejsc występowania oraz ich zwalczaniu. Dyrektor WGKiOŚ wyjaśnił, że zmiana zakresu obowiązków czterech osób (pracowników gospodarczy) zajmujących się IGO była konieczna ze względu na optymalizację procesów pracy. Nadzór nad ich pracą sprawuje inspektor, który sam realizuje zadania zaradcze w stosunku do IGO i którego zakres obowiązków również zmieniono. Umożliwia to bardziej efektywne zarządzanie zespołem oraz zapewnienie wysokiej jakości wykonywanych działań.

(akta kontroli str. 67-86, 140, 501-505, 517-525)

NIK zwraca uwagę, że zgodnie ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych, stanowiącymi załącznik do komunikatu nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r.¹⁵, struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do aktualnych celów i zadań. Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności m.in. poszczególnych komórek organizacyjnych powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny.

OCENA CZĄSTKOWA

Zadania dotyczące IGO realizowali pracownicy WGKiOŚ, którzy mieli odpowiednie kwalifikacje i wykształcenie. Niemniej jednak zadań tych nie przypisano wprost żadnej komórce organizacyjnej Urzędu, a zapisy w zakresach czynności pracowników je realizujących zostały uzupełnione dopiero w trakcie kontroli NIK.

2. Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

2.1 Realizacja zadań związanych z rozpoznaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

Opis stanu
faktycznego

2.1.1. W latach 2020–2024 (do 14 czerwca 2024 r.) w Urzędzie nie prowadzono działań dotyczących rozpoznania stanowisk IGO występujących na terenie Gminy, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Rozpoznanie takie

¹⁴ Dwie kolejne osoby miały uprawnienia do stosowania środków chemicznych, nie tylko w stosunku do IGO roślin i nie było potrzeby zmiany ich zakresów czynności.

¹⁵ Dz. Urz. Min. Fin. Nr 15, poz. 84.

przeprowadzono dopiero 15 czerwca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK. Do tego czasu Urząd miał dane dotyczące IGO obejmujące stanowiska barszczu Sosnowskiego na 19 działkach¹⁶ (na podstawie rozpoznania własnego Urzędu przeprowadzonego w 2014 r.) oraz stanowisk rdestowca japońskiego na czterech działkach¹⁷ (na podstawie zgłoszenia przekazanego przez osobę fizyczną do Urzędu w lutym 2024 r.).

(akta kontroli str. 125-127, 143-155)

Spośród 23 ww. działek, cztery stanowiły własność Gminy, natomiast pozostałe 19 innych podmiotów lub osób fizycznych.

(akta kontroli str. 125-127, 160)

Dyrektor WGKiOŚ wyjaśnił, że ww. stanowiska barszczu Sosnowskiego rozpoznane w 2014 r. były następnie monitorowane, a pojawiające się odrosty zwalczane. Stwierdzonych stanowisk rdestowca japońskiego było stosunkowo niewiele, a stanowiska innych IGO roślin, najprawdopodobniej nie występowały na obszarze gminy Krynicy-Zdrój, a jeżeli już to w minimalnym zakresie.

(akta kontroli str. 118-120, 125, 126-127, 139)

W wyniku przeprowadzonego 15 czerwca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK, rozpoznania występowania IGO na obszarze Gminy, pracownicy Urzędu stwierdzili 10 stanowisk rdestowca japońskiego na ośmiu działkach. Informacje o lokalizacji ww. stanowisk przekazano do RDOŚ celem wpisania ich do Rejestru IGO 23 lipca 2024 r.¹⁸ Pismem z 20 sierpnia 2024 r. RDOŚ poinformował Urząd o wprowadzeniu do Rejestru IGO zgłoszonych stanowisk stwierdzenia IGO.

(akta kontroli str. 419-434)

W ekspertyzie sporządzonej na potrzeby niniejszej kontroli przez IOP PAN, pracownicy Instytutu, w oparciu o wyniki przeprowadzonych wizji terenowych¹⁹, stwierdzili występowanie 54 nowych stanowisk IGO, w tym:

- 41 stanowisk rdestowców²⁰,
- 12 stanowisk barszczu Mantegazziego,
- jeden osobnik niecierpka gruczołowatego.

Porównując wyniki przeprowadzonych wizji terenowych z informacjami uzyskanymi z Gminy, należy zauważyć, że w wyniku rozpoznania przeprowadzonego przez pracowników IOP PAN uzyskano dane o występowaniu na terenie Gminy kilkudziesięciu stanowisk rdestowców (w tym liczne kępy tego gatunku występują w bardzo eksponowanych miejscach, włącznie z działką bezpośrednio przylegającą do budynku Urzędu), stanowiska niecierpka gruczołowatego oraz kilkunastu stanowisk barszczu Mantegazziego (w tym na działce, na której zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd, zidentyfikowano w 2014 r. stanowiska barszczu Sosnowskiego). Tymczasem Urząd w okresie objętym kontrolą miał wiedzę jedynie

¹⁶ W Tyliczu na 12 działkach i w Krynicy-Zdrój na siedmiu działkach. Łącznie 46 osobników i liniowo na długości 19 m stwierdzone 1 maja 2014 r.

¹⁷ W Krynicy-Zdrój jedna lokalizacja ok. 12 m² i w Krynicy Słotwiny na czterech działkach o łącznej powierzchni 2690 m².

¹⁸ Dokumentację w tym zakresie przekazano kontrolerowi NIK 31 lipca 2024 r.

¹⁹ Wizje przeprowadzono w dziewięciu wytypowanych lokalizacjach o łącznej powierzchni ok. 13,5 km², co stanowiło 9,3% łącznej powierzchni Gminy (145,3 km²).

²⁰ Trzy gatunki rdestowców (rdestowiec czeski, rdestowiec japoński i rdestowiec sachaliński), stwierdzone podczas wizji terenowych stanowią IGO ujęte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz.U. z 2022 r. poz. 2649), dalej: *rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie listy IGO i działań zaradczych*. Wskazane rdestowce charakteryzują się podobną biologią i inwazyjnością, zajmują podobne siedliska, a metodyka prowadzonych w stosunku do tych gatunków działań zaradczych jest bardzo podobna, dlatego w przeprowadzonej analizie zostały one potraktowane łącznie.

o pojedynczych stanowiskach rdestowców (na podstawie otrzymanego zgłoszenia), natomiast w przypadku niecierpka oraz barszczu Mantegazziego takiej wiedzy nie miał w ogóle²¹.

(akta kontroli str. 125-126, 460-461, 478-479)

Odnosząc się do kwestii stwierdzenia przez pracowników IOP PAN stanowisk barszczu Mantegazziego, w tym na działce, na której zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd, zidentyfikowano w 2014 r. stanowiska barszczu Sosnowskiego, pracownicy Instytutu wskazali, że *nie można wprowadzić całkowicie wykluczyć, że w ciągu minionej dekady, na miejscu wcześniejszego występowania barszczu Sosnowskiego pojawił się barszcz Mantegazziego, jednak bardziej prawdopodobne wydaje się błędne rozpoznanie gatunku w przeszłości. Należy przy tym zauważyć, że wobec podobieństwa tych dwóch gatunków względem wyglądu, biologii, stwarzanego przez nie zagrożenia i sposobów ich zwalczania, z praktycznego punktu widzenia ewentualna pomyłka w identyfikacji nie ma większego znaczenia.*

(akta kontroli str. 456-458)

Jednocześnie podczas prowadzenia wizji terenowych nie wykryto żadnego innego gatunku IGO, w tym barszczu Sosnowskiego oraz innych gatunków ujętych w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie listy IGO i działań zaradczych. Nie wykryto również obecności żadnych IGO zwierząt.

(akta kontroli str. 454-458)

Lokalizacja 10 z 41 stanowisk rdestowców wykazanych w ekspertyzie IOP PAN pokrywała się ze stanowiskami stwierdzonymi przez pracowników Urzędu podczas rozpoznania przeprowadzonego 15 czerwca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK. Jednocześnie należy zauważyć, że w dniach prowadzenia przez IOP PAN wizji terenowych, tj. 3-4 lipca 2024 r., ani NIK, ani IOP PAN nie miał wiedzy o przeprowadzeniu przez Gminę tego rozpoznania, ponieważ informacje w tym zakresie przekazano kontrolerowi NIK dopiero 31 lipca 2024 r.

(akta kontroli str. 419, 430-431, 478-479)

W okresie objętym kontrolą na obszarze Gminy funkcjonowało sześć kół łowieckich oraz trzy ośrodki hodowli zwierzyny, które zarządzały lub dzierżawiły obwody łowieckie. Burmistrz, na podstawie art. 8a ust. 9 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie²², opiniował sporządzane przez nie roczne plany łowieckie.

Analiza 27 rocznych planów łowieckich (po dziewięć na lata 2022/2023 2023/2024, 2024/2025) wykazała, że w roku poprzedzającym ich sporządzenie, na terenie obwodów łowieckich zaobserwowano następujące zwierzęta IGO wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie listy IGO i działań zaradczych:

- 2022/2023: 51 jenotów, 20 piżmaków i siedem bobrów kanadyjskich,
- 2023/2024: 38 jenotów i dwa szopy pracze,
- 2024/2025: 27 jenotów, pięć piżmaków i jednego szopa pracza.

W planach tych wskazywano również, że w drodze polowań lub działań zaradczych pozyskano w sezonie 2021/2022 – dziewięć jenotów, 2022/2023 – pięć jenotów, a w sezonie 2023/2024 – dwa jenoty.

Innych zwierząt IGO, zgodnie z danymi przedstawionymi w rocznych planach łowieckich, nie pozyskano.

(akta kontroli str. 167-346, 492-498)

²¹ Dodatkowo, w wyniku rozpoznania przeprowadzonego przez Urząd 15 czerwca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK, wiedza ta została uzupełniona o kolejnych 10 stanowisk rdestowców.

²² Dz. U. z 2023 r. poz. 1082.

2.1.2. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie obowiązywał *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Krynica-Zdrój na lata 2019–2025*²³.

W POŚ, w obszarze interwencji dotyczącym zasobów przyrodniczych, jako cel główny określono ochronę i zachowanie środowiska przyrodniczego, w ramach którego, wśród kierunków interwencji, wskazano przywracanie do stanu właściwego zasobów i składników przyrody poprzez działania dotyczące m.in. zapobiegania ekspansji gatunków obcych, w szczególności inwazyjnych. Wskaźnikiem tego działania była liczba działań podejmowanych w zakresie eliminacji gatunków inwazyjnych realizowanych przez Gminę Krynica-Zdrój oraz GDOŚ.

(akta kontroli str. 97-110, 506)

Burmistrz wyjaśnił, że średnio rocznie, 5-6 razy w okresie wegetacyjnym, pracownicy grupy dokonują przeglądu stanowisk występowania IGO i niszczenia roślin - kosząc, wycinając lub opryskując je środkiem chemicznym.

(akta kontroli str. 97-110, 115-117)

W POŚ określono m.in. harmonogram rzeczowo-finansowy, w którym wskazano działanie dotyczące zapobiegania ekspansji gatunków obcych, w szczególności inwazyjnych oraz ewentualne źródła finansowania (Budżet Gminy, środki zewnętrzne np. UE, WFOŚiGW). Nie wskazano wielkości prognozowanych nakładów finansowych w odniesieniu do tego działania.

(akta kontroli str. 97-110)

Burmistrz wyjaśnił, że wielkości środków nie wskazano z uwagi, iż kwoty na zwalczanie IGO są stosunkowo niewielkie. Ponadto nie wyodrębniono oddzielnej pozycji w budżecie Gminy, a niezbędne do tego środki zabezpieczono w części dotyczącej zieleni miejskiej, będącej w dyspozycji WGKiOŚ zajmującego się zwalczaniem IGO.

(akta kontroli str. 115-117)

W *Raporcie z realizacji POŚ za lata 2020–2022* w odniesieniu do IGO wskazano m.in., że w ramach podejmowanych działań usuwano stanowiska barszczu Sosnowskiego na powierzchni ok. 0,5 ha wzdłuż cieków wodnych: Krynyczanka, Muszynka, Czarny Potok, Potok Mochnaczka, wydając na ten cel 20 tys. zł.

(akta kontroli str. 356, 358-401)

2.1.3. W okresie objętym kontrolą do Urzędu wpłynęło jedno zgłoszenie (8 lutego 2024 r.), o którym mowa w art. 15 ust. 1 ustawy o IGO, informujące o występowaniu rdestowca japońskiego na czterech działkach. Zgłaszający przesłał również tę informację do RDOŚ, która 15 lutego 2024 r. poinformowała Urząd o wpisaniu tych stanowisk do Rejestru IGO. W związku z tym Gmina nie przekazywała do RDOŚ ww. zgłoszenia.

(akta kontroli str. 111-114, 415)

Urząd (do 22 lipca 2024 r.) nie przesłał do RDOŚ, celem wpisania do rejestru IGO, informacji o stanowiskach barszczy, które zidentyfikowano w 2014 r. (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). Dopiero 23 lipca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK, przesłano²⁴ *Zgłoszenie stwierdzenia obecności IGO na terenie Gminy Krynica-Zdrój*, obejmujące stanowiska barszczy rozpoznane w 2014 r. oraz stanowiska rdestowców rozpoznane przez Gminę 15 czerwca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK. Kolejne zgłoszenie, obejmujące stanowiska IGO, o których Gminę poinformował IOP PAN w oparciu o wyniki przeprowadzonych wizji

²³ Przyjęty uchwałą nr XII.134.2019 Rady Miejskiej w Krynicy-Zdroju z 29 października 2019 r., zmieniony uchwałą nr XXV.206.2020 Rady Miejskiej w Krynicy-Zdroju z 17 sierpnia 2020 r.

²⁴ Zgłoszenie to omyłkowo zostało przekazane do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie, który następnego dnia przesłał ww. zgłoszenie do RDOŚ.

terenowych, zostały przesłane 25 lipca 2024 r.²⁵ Zgłoszenia te obejmowały wszystkie stanowiska IGO, o których Gmina miała wiedzę po wejściu w życie ustawy o IGO. Zgłoszenia przesłano zgodnie ze wzorem zamieszczonym w Biuletynie Informacji Publicznej GDOS²⁶.

(akta kontroli str. 145-156)

Dyrektor WGKiOŚ wyjaśnił, że do Urzędy wpływały również nieformalne zgłoszenia telefonicznie, jednak ich nie rejestrowano, ponieważ niektóre z nich były anonimowe, co utrudniało ich pełną identyfikację i dokumentację. W sytuacjach, gdzie zgłoszenia były anonimowe lub trudne do zweryfikowania, Urząd koncentrował się na rzetelnym sprawdzeniu zgłoszonego problemu oraz na zapewnieniu odpowiednich działań zaradczych.

(akta kontroli str. 501-505)

NIK zauważa, że w trakcie kontroli Urząd nie przedstawił dokumentacji potwierdzającej prowadzenie jakichkolwiek działań zaradczych (co szerzej opisano w pkt 2.2.1. niniejszego wystąpienia). Niemożliwa zatem była weryfikacja ww. wyjaśnień ze stanem faktycznym.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Urząd w okresie objętym kontrolą nie prowadził rozpoznania stanowisk IGO występujących na obszarze Gminy. Dane na temat IGO, którymi dysponował Urząd pochodziły z rozpoznania przeprowadzonego w 2014 r. i dotyczyły stwierdzonych wówczas stanowisk barszczu Sosnowskiego na 19 działkach oraz stanowisk rdestowca japońskiego na czterech działkach, o których wiedzę Urząd miał od lutego 2024 r. na podstawie otrzymanego zgłoszenia. Rozpoznanie własne Urząd przeprowadził dopiero 15 czerwca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK. Nieprowadzenie rozpoznania stanowisk IGO przez Urząd w okresie objętym kontrolą było działaniem nierzetelnym i niewystarczającym dla realizacji zadań dotyczących IGO przewidzianych w POŚ.

(akta kontroli str. 126-127, 430-431)

Dyrektor WGKiOŚ wyjaśnił, że stanowiska barszczu Sosnowskiego, obecnie są tylko monitorowane, stanowisk rdestowca japońskiego jest stosunkowo niewiele, a stanowiska innych IGO roślin, najprawdopodobniej nie występują na obszarze gminy Krynica-Zdrój, a jeżeli już to w minimalnym zakresie.

(akta kontroli, str. 118-120)

NIK zaznacza, że ustalenia ekspertyzy IOP PAN wskazują na potrzebę przeprowadzenia kompleksowego własnego rozpoznania IGO występujących na obszarze Gminy. Działając na zlecenie NIK, pracownicy IOP PAN – dokonując wizji terenowych obejmujących obszar tylko 9% całkowitej powierzchni Gminy – potwierdzili występowanie na tym terenie rdestowców (41 stanowisk), barszczu Mantegazziego (12 stanowisk) oraz niecierpka gruczołowatego (jedno stanowisko), tj. gatunków, o których występowaniu Gmina nie miała wiedzy²⁷. W sporządzonej ekspertyzie zwrócono uwagę, że: *Oczywistym jest, że jeśli JST mają, zgodnie z nadrzędnym celem ustawy o gatunkach obcych, pełnić kluczową rolę w łagodzeniu skutków obecności IGO, to jak najpełniejsze rozpoznanie lokalnego rozmieszczenia*

²⁵ Zgłoszenie to omyłkowo zostało przekazane do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie. WIOŚ przedmiotowe ww. zgłoszenie przesłał do RDOŚ 31 lipca 2024 r.

²⁶ Wzór zgłoszenia dostępny pod adresem <https://www.gov.pl/web/gdos/wzory-raportow-dla-gminy--inwazyjne-gatunki-obce>. Dostęp w dniu 19 sierpnia 2024 r.

²⁷ Dopiero w wyniku zgłoszenia otrzymanego 8 lutego 2024 r. Gmina miała wiedzę o stanowiskach rdestowca na czterech działkach. Tymczasem ustalenia zawarte w ekspertyzie IOP PAN wskazują, na dużo większą skalę występowania rdestowców na terenie Gminy. Dodatkowe 10 stanowisk rdestowców Gmina stwierdziła podczas rozpoznania przeprowadzonego 15 czerwca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK.

tych gatunków, ma dla realizacji tego zadania podstawowe znaczenie. W dalszej części dodano, że Wskazując formy zwiększenia efektywności działań Gminy w zakresie zbierania informacji o IGO, należy zauważyć, że najprawdopodobniej nigdy nie przeprowadzono tu kompleksowego rozpoznania ich rozmieszczenia. Przeprowadzone przed mniej więcej dekadą inwentaryzacje obejmowały jedynie barszcze, co wskazuje na potrzebę aktualizacji danych. W dalszej części ekspertyzy wskazano, że: Skromne „oficjalne” informacje o rdestowcach, którymi dysponuje Gmina są szczególnie zaskakujące, ponieważ liczne kępy tego gatunku występują w bardzo eksponowanych miejscach, włącznie z działką bezpośrednio przylegającą do budynku Urzędu Miejskiego w Krynicy-Zdroju. Jak dodano, szczególnie znamienne są jednak niepełne informacje o ciągle obecnych na terenie Gminy stanowiskach groźnych barszczy. Jest to o tyle zaskakujące, że niektóre stwierdzone w czasie prowadzenia badań stanowiska były łatwe do wykrycia z racji położenia blisko drogi. Dlatego stan rozpoznania występowania barszczy w Gminie należy uznać za niewystarczający, podobnie jak stan rozpoznania rdestowców i niecierpka gruczołowatego.

Ponadto w strategicznym dokumencie dotyczącym ochrony środowiska, tj. POŚ, w obszarze interwencji dotyczącym zasobów przyrodniczych, Gmina jako cel główny określiła ochronę i zachowanie środowiska przyrodniczego, w ramach którego, wśród kierunków interwencji, wskazano przywracanie do stanu właściwego zasobów i składników przyrody poprzez działania dotyczące m.in. zapobiegania ekspansji gatunków obcych, w szczególności inwazyjnych. Powyższe wskazuje, na świadomość Gminy o wadze tematu IGO i jej wpływu na środowisko.

(akta kontroli str. 97-110, 456-458, 460-461)

2. Burmistrz nie przekazał, po wejściu w życie ustawy o IGO, informacji o istniejących stanowiskach IGO, o których wiedzę Urząd miał od 2014 r. (dotyczyło to barszczu Sosnowskiego), celem wpisania ich do rejestru IGO. Działania takie podjęto dopiero 23 lipca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK. Powyższe stanowiło działanie nierzetelne oraz naruszało postanowienia art. 16 ust. 1 ustawy o IGO.

Równocześnie należy zauważyć, że ze złożonych wyjaśnień przez Burmistrza jak i Dyrektora WGKiOŚ w toku kontroli, wynika że informacje z 2014 r. o występowaniu stanowisk tej rośliny były wykorzystywane przez Urząd do prowadzenia działań zaradczych na tych stanowiskach po wejściu w życie ustawy o IGO.

(akta kontroli str. 115-120, 121-124, 139, 140, 141, 348-351, 419-434)

Burmistrz wyjaśnił, że brak zgłoszenia do RDOŚ stanowisk występowania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy, wynikał z niedopełnienia obowiązków osoby za to odpowiedzialnej.

(akta kontroli str. 402-404)

NIK wskazuje, że do czasu zmiany zakresów obowiązków w dniu 23 lipca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK, żaden z pracowników nie miał w swoim zakresie obowiązków zadań dotyczących IGO, a zgodnie z art. 16 ust. 1 i 2 ustawy o IGO to na Burmistrzu spoczywał obowiązek przekazania zgłoszenia w tym przypadku do RDOŚ.

(akta kontroli str. 68-86, 517-525)

Opis stanu
faktycznego

2.2 Realizacja zadań związanych ze zwalczaniem inwazyjnych gatunków obcych roślin i zwierząt

2.2.1. Urząd nie przedstawił dokumentów, które potwierdzałyby faktyczne wykonywanie, w okresie objętym kontrolą działań zaradczych, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy o IGO, co szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 111-114, 126-127)

Burmistrz w przekazanych NIK wyjaśnieniach wskazał, że działania zaradcze (średnio rocznie 5-6 razy w okresie wegetacyjnym) w stosunku do stwierdzonych stanowisk barszczu Sosnowskiego prowadzone były na obszarze Gminy począwszy od 2014 r. do chwili obecnej. Jak dodał, 6 i 9 maja 2024 r. (tj. w trakcie czynności kontrolnych NIK) przeprowadzono działania zaradcze na czterech nieruchomościach wobec rdestowców, których stanowiska zgłoszono do Urzędu 8 lutego 2024 r. Ponadto wyjaśnił, że działania zaradcze w odniesieniu do barszczu i rdestowca, pomimo niezgłoszenia do rejestru RDOŚ, podejmowane były w celu likwidacji stanowisk rośliny, stanowiącej zagrożenie dla zdrowia ludności w przypadku barszczu i niedopuszczenia do rozprzestrzeniania się obydwu roślin IGO.

(akta kontroli str. 115-117, 126-127, 402-404)

Dyrektor WGKiOŚ wyjaśnił, że zarówno w przypadku działań zaradczych dotyczących zwalczania barszczu Sosnowskiego, jak i rdestowca japońskiego w Urzędzie podejmowano takie same działania. Pracownicy grupy komunalnej pod nadzorem inspektora ds. zieleni, we wskazanym miejscu dokonywali rozpoznania zgłoszenia, a w przypadku potwierdzenia występowania IGO, likwidacji roślin. Działania takie obejmowały wykoszenie, wycięcie w szyi korzeniowej w przypadku barszczu Sosnowskiego bądź oprysku środkiem chemicznym w miejscach, gdzie jego stosowanie jest możliwe. W przypadku zgłoszonego rdestowca japońskiego działaniami zaradczymi było koszenie rośliny i pozostawienie jej na miejscu.

(akta kontroli str. 118-120, 126-127, 139)

2.2.2. W Urzędzie nie wydawano decyzji zwalniających z obowiązku przeprowadzenia działań zaradczych, o których mowa w art. 21 ust. 6 ustawy o IGO. Wynikało to z nieustalania przez Urząd (poza jednym przypadkiem), podmiotów władających odpowiedzialnych za przeprowadzenie działań zaradczych (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). W konsekwencji braku możliwości dalszego prowadzenia postępowania na zasadach określonych w art. 16 ust. 7 ustawy o IGO. Z uwagi na powyższe w okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpłynął ani jeden wniosek o zwolnienie z obowiązku przeprowadzenia działań zaradczych.

Przeprowadzenie w latach 2022–2023, tj. po wejściu w życie przepisów ustawy o IGO, działań zaradczych przez Gminę na gruntach niebędących w jej władaniu skutkowało wydatkowaniem środków z budżetu Gminy na wykonanie tych zadań.

W ramach zakupu środków chemicznych przeznaczonych na utrzymanie terenów zielonych nie wydzielono środków wydatkowanych na działania zaradcze wobec IGO, w tym realizowane na gruntach gminnych i pozostałych. W konsekwencji nie było możliwości ustalenia kwot przeznaczonych tylko na działania zaradcze wobec IGO, zarówno dotyczących kosztów zużytych środków chemicznych, jak i wyceny kosztów pracy.

(akta kontroli str. 122-124, 141, 160, 348-351, 355, 413-415)

Odnosnie kwot przeznaczanych, w okresie objętym kontrolą, na działania zaradcze podejmowane wobec IGO roślin, Dyrektor WGKiOŚ wyjaśnił, że Urząd nie jest w stanie precyzyjnie oszacować, w jakim zakresie zakupione pestycydy do zwalczania chwastów zostały wykorzystane do zwalczania Barszczu Sosnowskiego. Powodem tego jest fakt, że środki te były nabywane w ramach ogólnego budżetu na zwalczanie chwastów i były używane do różnych zadań w różnych częściach gminy. W związku z tym, brak jest szczegółowej ewidencji dotyczącej tego, w jaki sposób i w jakiej ilości poszczególne preparaty były używane do zwalczania Barszczu Sosnowskiego w porównaniu z innymi chwastami.

(akta kontroli str. 536)

2.2.3. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie przeprowadzano postępowań o udzielenie zamówienia dotyczącego przeprowadzenia działań zaradczych wobec

IGO, z uwagi na ich realizację, zgodnie ze złożonymi wyjaśnieniami, przez pracowników Urzędu.

(akta kontroli str. 87-96)

2.2.4. Urząd nie złożył do RDOŚ trzech raportów (za lata 2021–2023) o przeprowadzonych działaniach zaradczych na terenie Gminy, o których mowa w art. 21 ust. 14 ustawy o IGO (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 87-91)

2.2.5. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie dokumentowano działań dotyczących monitorowania skuteczności prowadzonych działań zaradczych, o których mowa w art. 18 ust. 3 ustawy o IGO (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 501, 503-504)

W okresie objętym kontrolą wystąpił jeden przypadek przeprowadzenia działań zaradczych przez podmiot władający inny niż Gmina, po uprzednim poinformowaniu go przez Urząd o występowaniu rdestowca na jego działce. Działania te nie zostały jednak udokumentowane.

(akta kontroli str. 111-114, 126-127)

Dyrektor WGKiOŚ wyjaśnił, że Urząd nie otrzymał od podmiotu władającego formalnej informacji dotyczącej przeprowadzenia działań zaradczych, o której mowa w art. 21 ust. 13 ustawy o IGO. Pomimo tego, 14 maja 2024 r. inspektor ds. zieleni komunalnej dokonał weryfikacji przeprowadzonych prac, potwierdzając, że działania zaradcze zostały zrealizowane zgodnie z wymaganiami i obejmowały cały wskazany obszar.

(akta kontroli str. 503-504)

Podczas przeprowadzonej wizji terenowej pracownicy IOP PAN ocenili skuteczność prowadzonych przez Gminę działań zaradczych (działania te były nieudokumentowane) w dwóch wytypowanych lokalizacjach.

W ekspertyzie wskazano, że działania zaradcze w stosunku do barszczu należy uznać za skuteczne, choć na jednej z działek stwierdzono występowanie czterech osobników barszczu Mantegazziego, znajdujących się w fazie kwitnienia i zawiązywania owoców. Jednocześnie na pozostałych 11 działkach w ramach tej lokalizacji, nie stwierdzono stanowisk barszczy.

Jak wskazano w dalszej części w ww. ekspertyzy, działania zaradcze w stosunku do rdestowca, przeprowadzone w wytypowanej lokalizacji, należy uznać za nieskuteczne. Wizje terenowe przeprowadzone przez pracowników IOP PAN wykazały *obecność płatów rdestowca o różnej powierzchni i różnym stopniu zwarcia. Największa skala inwazji występowała w północnej części tej lokalizacji. Ze względu na ukształtowanie powierzchni, w tym głęboko wciętą dolinę potoku, powierzchnia zajmowana przez rdestowce była tu trudna do oceny w terenie, dlatego częściowo dokonano jej przy wykorzystaniu mapy. Łącznie oceniono tę powierzchnię na ok. 2600 m². Dalej w kierunku południowym stwierdzono tylko dwie kępy rdestowca, o łącznej powierzchni ok. 75 m². (...) stwierdzono, że część kęp została wcześniej wykoszona – widoczne były suche nadziemne pędy rdestowca leżące na ziemi. Jednocześnie praktycznie cały wykoszony wcześniej obszar pokryty był nowymi pędami, z których część zdążyła w ciągu okresu, jaki upłynął od jej skoszenia, osiągnąć już wysokość zbliżoną do pędów w części nieobjętej działaniami zaradczymi.*

(akta kontroli str. 118-120, 126-127, 139, 464)

2.2.6. W okresie objętym kontrolą w lokalizacjach, w których prowadzono działania zaradcze następowała naturalna sukcesja rodzimych gatunków roślin występujących

obok usuwanych stanowisk barszczu Sosnowskiego. Jak wyjaśnił Wójt Burmistrz, była to skuteczna metoda przywracania naturalnego stanu ekosystemów.

(akta kontroli str. 126-127)

2.2.7. W Urzędzie w latach 2020–2024 (do 17 lipca 2024 r.) nie podejmowano działań informacyjnych i edukacyjnych mających na celu rozpoznanie stanowisk IGO i ich zwalczanie, co szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Działania takie podjęto dopiero 18 lipca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK. Na stronie internetowej Urzędu zamieszczono wówczas informacje na temat postępowania z roślinami IGO oraz wskazano jak powinno wyglądać formalne zgłoszenie takich stanowisk, zgodnie z wymogami art. 15 ust. 2 ustawy o IGO.

(akta kontroli str. 88-89, 95-96, 499-500)

2.2.8. W okresie objętym kontrolą Gmina nie współpracowała z podmiotami wskazanymi w art. 22 ust. 1 ustawy o IGO oraz nie podejmowała działań w celu zawarcia porozumień, o których mowa w art. 22 ust. 3 ustawy o IGO (zagadnienie szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 88-90, 95-96)

Urząd 7 sierpnia 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK, wystąpił do wszystkich zarządców lub dzierżawców obwodów łowieckich z propozycją zawarcia porozumień o współpracy w zakresie m.in. inwentaryzowania i zgłaszania stanowisk występowania zwierząt IGO oraz wspólnych akcji mających na celu usuwanie i kontrolowanie populacji IGO. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Urząd, do 28 sierpnia 2024 r. zawarto porozumienia z trzema kolami łowieckimi.

(akta kontroli str. 88-89, 95-96, 166-347, 480-490, 526-531)

2.2.9. Burmistrz wskazał, że najczęstsze utrudnienia związane z rozpoznawaniem i zwalczaniem IGO zidentyfikowane w Urzędzie to:

- 1) ewentualne zgłoszenia dotyczące gatunków IGO (głównie barszczu Sosnowskiego) zazwyczaj są telefoniczne i nie spełniają wymogów zawartych w art. 15 pkt 2 ustawy o IGO;
- 2) pomimo potwierdzenia przez pracowników Urzędu występowania gatunków IGO (barszczu Sosnowskiego) na terenach prywatnych, ewentualny czas na ustalenie właściciela terenu oraz ewentualne koszty geodezyjne niezbędne do obciążenia go kosztami za przeprowadzone działania zaradcze przewyższają koszt ich przeprowadzenia;
- 3) prowadzenie działań zaradczych wobec rdestowców poprzez wykaszanie jego stanowisk nie przynosi oczekiwanych efektów i wiąże się z bezcelowym wydatkowaniem środków publicznych;
- 4) prowadzenie działań zaradczych w postaci odstrzału w przypadku gatunków IGO zawartych w Rocznych Planach Łowieckich bez precyzyjnego określenia wielkości populacji oraz precyzyjnego określenia obszaru jej występowania jest działaniem niewymiernym;
- 5) brak jest spójnych działań wszystkich instytucji odpowiedzialnych za prowadzenie działań zaradczych oraz konkretnych procedur w stosunku do poszczególnych gatunków IGO zwłaszcza tych, które stanowią zagrożenie dla zdrowia i życia człowieka.

(akta kontroli str. 87-96, 352-353)

2.2.10. W okresie objętym kontrolą wydatki, które ponosiła Gmina, na prowadzenie działań zaradczych wobec IGO obejmowały, poza kosztami osobowymi pracowników Urzędu realizujących te czynności, zakup herbicydów. Środki te wykorzystywane były w ramach prac utrzymaniowych zieleni na terenie całej Gminy (np. zwalczanie

chwastów). W latach 2020–2024 (do 10 maja) wydatkowano łącznie 10 497,69 zł²⁸ w tym w: 2020 r. – 276,67 zł, 2021 r. – 455,02 zł, 2022 r. – 4 980,00 zł, 2023 r. – 4 045,00 zł, 2024 r. – 750,00 zł.

(akta kontroli str. 87-96)

Jak wyjaśnił Burmistrz wycena pracy pracowników realizujących zadania z zakresu zwalczania gatunków obcych nie jest osobno ewidencjonowana. Ponadto Burmistrz wskazał, że po zakończeniu programu *Środowisko bez barszczu Sosnowskiego*²⁹, Gmina nie ubiegała się już o inne środki na dofinansowanie działań zaradczych. Jak dodał, koszty zwalczania IGO mieściły się w zakresie planowanych budżetów przypisanych do zieleni miejskiej.

(akta kontroli str. 87-96)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Urząd nie przedstawił dokumentów, które potwierdzałyby faktyczne wykonywanie, w okresie objętym kontrolą działań zaradczych, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy o IGO, co było działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli str. 111-114, 126-127)

Dyrektor WGKiOŚ wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą nie dokumentowano przeprowadzanych czynności zaradczych wobec rdestowca. Priorytetem w działaniach Urzędu były pilne interwencje dotyczące barszczu Sosnowskiego, ze względu na bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi. Ze względu na poważne ryzyko związane z barszczem Sosnowskiego, który stanowił bezpośrednie zagrożenie zdrowia publicznego, zasoby Urzędu były skoncentrowane na skutecznym i szybkim działaniu w tym zakresie. Działania zaradcze wobec rdestowca, mimo że były realizowane z należytą starannością, nie były formalnie dokumentowane, ponieważ brakowało takiego wymogu w obowiązujących przepisach oraz wewnętrznych procedurach w tamtym okresie. Jak dodał, działania zaradcze dotyczące barszczu Sosnowskiego były wykonywane z pełnym zaangażowaniem i zgodnie z najwyższymi standardami ochrony zdrowia publicznego, choć ich dokumentacja nie była prowadzona z uwagi na brak formalnych wymogów.

(akta kontroli str. 501-505)

NIK zauważyła, że Urząd nie sporządził i nie przekazał do RDOŚ raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych. Działania tych nie dokumentowano również w formie innych dokumentów (np. sprawozdań lub notatek służbowych). Z uwagi na powyższe NIK nie miała możliwości potwierdzenia ww. wyjaśnień ze stanem faktycznym, w tym terminowości i prawidłowości prowadzenia działań zaradczych. Zdaniem NIK, dokumentowanie prowadzonych działań zaradczych pozostawiłoby ślad rewizyjny czy i w jaki sposób przedmiotowe czynności zostały dokonane, jak również stanowiłoby podstawę do uzupełnienia informacji w sprawozdaniach z przeprowadzonych działań zaradczych w latach 2021-2023.

2. W Urzędzie poza jednym przypadkiem nie ustalano podmiotów odpowiedzialnych za przeprowadzenie działań zaradczych, w konsekwencji Burmistrz nie informował ich o konieczności przeprowadzenia ww. działań wobec IGO. Wskutek tego do Urzędu nie wpłynął ani jeden wniosek o zwolnienie z obowiązku przeprowadzenia działań zaradczych. Nieudokumentowane działania, zgodnie ze złożonymi wyjaśnieniami, prowadzone i finansowane były przez Urząd ze środków własnych, również na terenie nieruchomości, którymi Gmina nie władała (w 2022 r. i 2023 r. – po 15 działek). Powyższe stanowiło naruszenie postanowień art. 16 ust. 7 ustawy

²⁸ Bez uwzględnienia kosztów osobowych pracowników Urzędu, którzy realizowali również inne zadania.

²⁹ Program realizowany w latach 2014–2016.

o IGO, zgodnie z którym burmistrz ustala podmiot władający odpowiedzialny za przeprowadzenie działań zaradczych i informuje ten podmiot o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO stwarzającego zagrożenie dla Unii lub IGO stwarzającego zagrożenie dla Polski, rozprzestrzenionego na szeroką skalę, oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych wobec tego IGO, zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy o IGO. W konsekwencji przeprowadzenie w latach 2022–2023, tj. po wejściu w życie przepisów ustawy o IGO, działań zaradczych przez Gminę na gruntach niebędących w jej władaniu skutkowało koniecznością dokonania wydatków na realizację tych zadań ze środków własnych Gminy. Niemniej jednak Urząd nie dysponował danymi pozwalającymi na ustalenie kwoty poniesionych wydatków w tym zakresie.

(akta kontroli str. 122-124, 141)

Burmistrz wyjaśnił, że nie wystąpiły przypadki przeprowadzenia przez Gminę działań zaradczych na koszt władającego, natomiast wystąpiły nieliczne przypadki przeprowadzenia przez Gminę działań zaradczych na gruntach, którymi Gmina nie władała³⁰. Zazwyczaj prace były wykonywane w pobliżu występowania gatunków IGO na gruntach gminnych. Ze względu na brak możliwości wyliczenia precyzyjnych kosztów tych działań nie wydawano decyzji nakazujących zwrot kosztów podjętych działań zaradczych. Działania zaradcze związane ze zwalczaniem gatunków IGO, zarówno na terenach gminnych, jak i innych podmiotów władających, wykonywane były przez pracowników grupy komunalnej, których praca nie jest precyzyjnie ewidencjonowana ze względu na różnorodność czynności wykonywanych w ciągu dnia. Brak precyzyjnych kosztów uniemożliwia wydawanie decyzji nakazujących zwrot kosztów podjętych działań zaradczych. Ponadto Burmistrz wyjaśnił, że precyzyjne wskazanie lokalizacji gatunków IGO wymagałoby obecności uprawnionego geodety, a koszty jego powoływania przekraczałyby znacznie koszty podjętych działań zaradczych. Ponadto Burmistrz wyjaśnił, że Urząd przeprowadzał działania zaradcze na gruntach podmiotów władających wykonując w tym samym czasie działania zaradcze na gruntach gminnych, ponieważ działania wykonywane w tym samym okresie czasu przynosiły najlepszy skutek. Ilość przeprowadzonych działań zaradczych na gruntach władających można określić kilkoma lokalizacjami rocznie.

(akta kontroli str. 122-124, 141, 348-351)

Odnosząc się do wyjaśnień Burmistrza w zakresie przeprowadzonych działań zaradczych na niewielkiej liczbie nieruchomości będących we władaniu innych podmiotów, NIK wskazuje, że sytuacja ta mogła wynikać z nieprzeprowadzenia przez Urząd pełnego rozpoznania występowania IGO na obszarze Gminy, co skutkowało niewielką liczbą stanowisk IGO, o których istnieniu Gmina miała informacje. W przypadku przeprowadzenia rzetelnego rozpoznania, Urząd mógł uzyskać dane o dużo większej liczbie stanowisk IGO, w tym na gruntach będących we władaniu innych podmiotów, co potwierdza ekspertyza IOP PAN.

3. Raporty o przeprowadzonych działaniach zaradczych na terenie Gminy za lata 2021–2023 nie zostały złożone RDOŚ, co stanowiło naruszenie art. 21 ust. 14 oraz art. 54 ustawy o IGO.

(akta kontroli str. 87-91)

Burmistrz wyjaśnił, że niesporządzanie i nieprzekazywanie raportów wynikało z niedopatrzenia pracownika zajmującego się tym tematem. Ponadto Burmistrz wskazał, że w okresie objętym kontrolą RDOŚ nie zwracał się do Urzędu o sporządzenie i przekazanie raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych.

(akta kontroli str. 115-117, 122-124, 141)

---

³⁰ W 2022 r. i 2023 r. – po 15 działek.

4. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie nie dokumentowano działań dotyczących monitorowania skuteczności przeprowadzonych działań zaradczych, o których mowa w art. 18 ust. 3 ustawy o IGO, co było działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli str. 501, 503-504)

Jak wyjaśnił Dyrektor WGKiOŚ działania takie nie były formalnie dokumentowane. Burmistrz natomiast wyjaśnił, że średnio rocznie, 5-6 razy w okresie wegetacyjnym, pracownicy grupy dokonują przeglądu stanowisk występowania IGO i dokonują niszczenia roślin, kosząc, wycinając lub opryskując środkiem chemicznym.

(akta kontroli str. 111-114, 126-127, 501, 503-504)

Z uwagi na brak dokumentowania działań w zakresie monitorowania skuteczności prowadzonych działań zaradczych, o których mowa w art. 18 ust. 3 ustawy o IGO, NIK nie miała możliwości potwierdzenia ww. wyjaśnień ze stanem faktycznym. Zdaniem NIK, dokumentowanie działań monitorowania skuteczności ww. działań pozostawiłoby ślad rewizyjny czy i w jaki sposób przedmiotowe czynności zostały dokonane oraz stanowiłoby podstawę do uzupełnienia informacji w sprawozdaniach z przeprowadzonych działań zaradczych w latach 2021-2023.

5. W okresie objętym kontrolą (do 17 lipca 2024 r.) Gmina nie prowadziła działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących rozpoznania stanowisk IGO i ich zwalczania, co stanowiło naruszenie art. 3 pkt 5 oraz art. 4 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody. Dopiero 18 lipca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK, na stronie internetowej Urzędu zamieszczono informacje dotyczące zagrożeń związanych z występowaniem na obszarze Gminy stanowisk barszczu Sosnowskiego oraz rdestowca japońskiego. Ponadto na stronie zamieszczono formularz zgłoszeniowy dotyczący stwierdzenia obecności IGO w środowisku.

(akta kontroli str. 87-96)

Burmistrz wyjaśnił, że po zakończeniu programu *Środowisko bez barszczu Sosnowskiego*, nie były prowadzone inne działania informacyjne i edukacyjne, mające na celu rozpoznanie i zwalczanie stanowisk IGO. Z uwagi na znikomą skalę występowania IGO roślin i dużą świadomość mieszkańców, nie było przesłanek do prowadzenia dalszych działań informacyjnych.

(akta kontroli str. 348-351)

NIK zwraca uwagę, że w okresie objętym kontrolą do Urzędu wpłynęło tylko jedno zgłoszenie o stwierdzeniu stanowisk IGO, o którym mowa w art. 15 ust. 1 ustawy o IGO. Powyższe może świadczyć o braku wystarczającej świadomości i wiedzy mieszkańców Gminy na temat IGO. Wyniki ekspertyzy IOP PAN wskazują, na dużo szerszą skalę występowania stanowisk IGO na obszarze Gminy w stosunku do wiedzy jaką w tym temacie miał Urząd. Jak dodano w ww. ekspertyzie: *Wiedza na temat IGO powinna być równocześnie upowszechniana wśród mieszkańców Gminy, przy wykorzystaniu rozmaitych kanałów informacyjnych. Obejmują one m.in. oficjalną stronę internetową i oficjalny profil FB Gminy, tablice ogłoszeń, tablice informacyjne, czy zajęcia edukacyjne – zarówno w szkole, jak i przy innych okazjach (festyny, akcje sprzątania świata itp.).* Zdaniem NIK, zintensyfikowanie działań informacyjnych i edukacyjnych może przyczynić się do zwiększenia wiedzy wśród mieszkańców w tym zakresie, a tym samym może wpłynąć na większą liczbę zgłoszeń dotyczących występowania roślin i zwierząt IGO na obszarze Gminy Krynica-Zdrój.

6. W okresie objętym kontrolą Gmina nie współpracowała Polskim Związkiem Łowieckim, do czego była zobowiązana na mocy art. 22 ust. 1 ustawy o IGO, oraz nie podejmowała działań w celu zawarcia porozumień, o których mowa w art. 22 ust. 3 ustawy o IGO. Stosownie do postanowień ust. 2 ww. artykułu współpraca taka mogłaby dotyczyć m.in. wymiany informacji związanych z obecnością IGO zwierząt w środowisku lub przeprowadzania działań zaradczych.

(akta kontroli str. 88-89, 95-96)

Burmistrz wyjaśnił, że Urząd podjął współpracę z kołami łowieckimi w zakresie kontroli gatunków IGO zwierząt łownych. Część porozumień o współpracy została już zawarta, co umożliwi skuteczniejsze zarządzanie populacjami tych gatunków na terenach podległych kołom łowieckim, natomiast w przypadku RDOŚ współpraca polegała wyłącznie na zgłaszaniu stanowisk występowania IGO roślin. Ponadto Burmistrz wyjaśnił, że pomimo obowiązku wynikającego z przepisów, nie podjęto współpracy z Dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, ponieważ nie otrzymaliśmy zgłoszeń dotyczących występowania gatunków IGO na terenach będących w zarządzie tej instytucji. W przypadku pojawienia się takich zgłoszeń, niezwłocznie podejmiemy odpowiednie działania.

(akta kontroli str. 532-534)

NIK dostrzega, że współpraca z kołami łowieckimi została podjęta dopiero w toku kontroli NIK, a do 28 sierpnia 2024 r. zawarto porozumienia z trzema z dziewięciu kół łowieckich, działającymi na obszarze Gminy.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą (do 14 czerwca 2024 r.) w Urzędzie nie prowadzono działań dotyczących rozpoznania stanowisk IGO występujących na terenie Gminy, co było postępowaniem nierzetelnym. Rozpoznanie takie przeprowadzono dopiero w trakcie kontroli NIK. Tymczasem ekspertyza IOP PAN potwierdziła występowanie 54 nowych – nieznanymi Urzędowi – stanowisk IGO. Równocześnie w POŚ przewidziano wśród kierunków interwencji zagadnienia związane z zapobieganiem ekspansji gatunków obcych, w szczególności inwazyjnych, a dla prawidłowej realizacji tych zadań kluczowe znaczenie ma właśnie rozpoznanie występowania IGO na terenie Gminy.

Urząd nie dokumentował przeprowadzanych działań zaradczych ani nie składał do RDOŚ raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych, o których mowa w art. 21 ust. 14 oraz art. 54 ustawy o IGO.

W Urzędzie poza jednym przypadkiem nie ustalano podmiotów odpowiedzialnych za przeprowadzenie działań zaradczych, w konsekwencji Burmistrz nie informował ich o konieczności przeprowadzenia ww. działań wobec IGO, czym naruszono postanowienia wskazane w art. 16 ust. 7 ustawy o IGO.

W okresie objętym kontrolą Gmina nie współpracowała m.in. z RDOŚ oraz Polskim Związkiem Łowieckim, do czego była zobowiązana na mocy art. 22 ust. 1 ustawy o IGO, oraz nie podejmowała działań w celu zawarcia porozumień, o których mowa w art. 22 ust. 3 ustawy o IGO.

W okresie objętym kontrolą (do 17 lipca 2024 r.) Gmina nie prowadziła działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących rozpoznania stanowisk IGO i ich zwalczania, co stanowiło naruszenie art. 3 pkt 5 oraz art. 4 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody. Działania w tym zakresie podjęto dopiero 18 lipca 2024 r., tj. w trakcie kontroli NIK.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi

Zdaniem NIK usystematyzowanie działań w zakresie rozpoznawania i zwalczania IGO możliwe jest jedynie wtedy, gdy Gmina będzie podejmowała aktywne działania w tym zakresie. Kluczowe znaczenie ma tutaj rozpoznanie występowania IGO na terenie Gminy. Skuteczność działań będzie uzależniona m.in. od świadomości mieszkańców, co będzie mogło przełożyć się na większą liczbę zgłoszeń rozpoznanych IGO. Realizacja tych zadań w sposób nieadekwatny do skali występowania IGO na terenie Gminy przedstawiona w ekspertyzie IOP PAN, stwarza ryzyko pogorszenia się stanu środowiska przyrodniczego i rozprzestrzeniania się IGO.

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Przypisanie w Regulaminie Organizacyjnym konkretnej komórki organizacyjnej Urzędu odpowiedzialnej za realizację zadań związanych z rozpoznaniem i zwalczaniem IGO.
2. Przeprowadzenie rozpoznania występowania IGO na obszarze Gminy.
3. Dokumentowanie prowadzenia działań zaradczych oraz monitorowania ich skuteczności w formie umożliwiającej weryfikację.
4. Ustalanie podmiotów odpowiedzialnych za przeprowadzenie działań zaradczych i informowanie ich o stwierdzeniu obecności w środowisku IGO, oraz o konieczności przeprowadzenia działań zaradczych.
5. Złożenie do RDOŚ raportów o przeprowadzonych działaniach zaradczych za lata 2021–2023.
6. Zintensyfikowanie działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących IGO.
7. Nawiązanie współpracy i zawarcie porozumień z pozostałymi kołami łowieckimi działającymi na terenie Gminy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, 5 września 2024 r.

p.o. Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli
w Krakowie
z up.

Mariusz Gorczyca
p.o. Wicedyrektor

/podpisano elektronicznie/

Kontroler

Rafał Rossowski
specjalista kontroli państwowej
/podpisano elektronicznie/